

PŘÍPADOVÁ STUDIE POLITIKY VEŘEJNÉ SLUŽBY - RODINNÉ PASY JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

CAUSE STUDY OF PUBLIC SERVICE POLICY - SOUTH MORAVIAN REGION FAMILY CARDS

Jiří Nesiba

Newton College a.s.,
Rašínova 2, Brno, 602 00,
jiri.nesiba@newtoncollege.cz

Klíčová slova:

Rodinné pasy, Veřejná služba, Regionální rozvoj, Sociální zodpovědnost

Keywords:

Family card, Public Service, Regional Development, Corporate Social Responsibility (CSR)

Abstrakt:

Předkládaný článek představuje výsledky evaluačního výzkumu projektu Rodinné pasy v Jihomoravském kraji. Autor článku jako člen výzkumného týmu prezentuje výsledky tohoto výzkumu v souvislosti s možnostmi veřejné politiky, která takovým přístupem spojuje společné zájmy občanů a soukromých podnikatelů se zájmem samosprávy na dlouhodobém rozvoji regionu. Evaluační výzkum byl realizován za účelem získání detailnějších informací o preferencích jak držitelů Rodinných pasů, tak i do projektu zapojených poskytovatelů slev. To s cílem formulovat návrhy konkrétních opatření směřujících k budoucímu zefektivnění projektu Rodinné pasy jako celku. Článek ukazuje i možnosti dalšího rozvoje tohoto projektu, aplikační zdokonalení, ale i nedostatky projektu z pohledu koncových uživatelů.

Abstract:

This article presents the results of the evaluation of the Family Passes project in the South Moravian Region. The author of the article, as a member of the research team, presents the results of this research in connection with the public policy options that bring together the common interests of citizens and private entrepreneurs with the interest of self-government in the long-term development of the region. The evaluation research was carried out in order to obtain more detailed information about the preferences of both the family passport holders and the project of the involved discount providers. This is to formulate proposals for concrete measures aimed at improving the effectiveness of the Family Passes project as a whole. The article also shows the possibilities of further development of this project, application improvements, but also project deficiencies from the point of view of end users.

Úvod

Projekt Rodinné pasy vznikl v Jihomoravském kraji v roce 2006 jako výraz politické konkrétní podpory rodin s dětmi (v dané době při nízkých demografických přírůstcích v ČR), ale zároveň podpora malých a středních podnikatelů působících v daném kraji, ale také jako podpora turistického ruchu. Z veřejných financí konkrétním způsobem nastavila vztah vedení kraje k rodině, politice, podnikání a turistickému ruchu. Takový přístup lze považovat za management společenské odpovědnosti (Kašparová, Kunc, 2013) a CSR (Corporate Social Responsibility). Kromě mnoha jiných aktivit etického managementu Jihomoravský kraj přijal už v roce 2011 Kodex etiky JMK¹, či Jihomoravský krajský úřad je od roku 2014 členem Asociace odpovědných firem v ČR². Tato služba je tak plně v souladu s politikou Vlády ČR v rámci Národního akčního plánu pro CSR, který monitoruje Ministerstvo průmyslu a obchodu (NAP CSR, 2016).

Právě sociálně udržitelný rozvoj území jako samosprávně vymezeného teritoria závisí právě na způsobech, jak veřejné orgány definují svoji veřejnou službu, veřejná správa musí být garantem udržitelného rozvoje (Maier a kol., 2012). S tím souvisí podpora tzv. učících se regionů, tedy snaha aktuálně směřovat veřejnou pomoc podle aktuálních podmínek. Připravit takové projekty, které mají dlouhodobý charakter, ale dokáží se modifikovat podle potřeb veřejné služby (Blažek, Uhlíř, 2002). S tím souvisí i možnost strategického plánování v regionech, kdy projekt pro svoji užitečnost veřejné služby není závislý na personálních otázkách vedení samosprávy (Wokoun, Malinovský a kol., 2008)

Významné a úspěšné projekty pak vedou k rozvoji celého regionu. Tento proces je probíhající děj zvyšující kvalitu života v regionu. Úspěšný regionální rozvoj zvyšuje kvalitu života v regionu (Minařík, Borůvková, Vystrčil, 2013). Právě úspěšnost regionů v EU je chápána v rovině součinnosti hospodářského, sociálního a environmentálního rozměru (Stejskal, Kovárník, 2009). Projekty typu rodinné pasy by neměl chybět ve strategických dokumentech regionu, je to jedním z měřitelných a kvantifikujících nástrojů měřitelnosti spokojenosti s místní samosprávou (Malý, Cibáková a kol., 2012).

Problematiku rodinných pasů lze studovat z hlediska tzv. geografie služeb. Kraj je vnímán jako jeden funkční celek, tzv. územní obslužný systém, kde lze podle potřeb uživatele definovat tzv. veřejné služby, které poskytuje a pomáhá financovat veřejný sektor od státu až po regionální úroveň (Toušek, Kunc, Vystoupil, 2008).

Regionální politika byla definována jako systém veřejné služby za účelem podpory regionu jako závazek při vstupu do EU (MMR, 2002). Konkurenceschopnost regionů v Evropské unii závisí z velké části na podpoře veřejného sektoru. Právě identifikovaný faktor regionální konkurenceschopnosti vyplývá z kombinace podmínek, které ale závisí na kvalitní veřejné správě podporující místní obyvatele ve vnitřním zapojení do projektů veřejné služby (Wokoun, Krejčová a kol., 2012).

Ekonomická výhodnost zapojení občanů do projektů regionální politiky lze pozorovat střednědobě, jak pro veřejnou správu tak i pro občany (Hamalová, Belajová, Šebová, 2011). Důležitým faktorem pro úspěšnost projektu veřejné služby je nutnost stability celého projektu a dlouhodobé udržitelnosti projektu (Beran, Dlask, 2005). Právě fakt, že rodinné pasy fungují v Jihomoravském kraji již delší dobu za podpory volené samosprávy kraje, vede k úspěšnosti celého projektu.

Úspěšnost projektů veřejné služby pak může být i jedním z pilířů hodnocení úspěšnosti jednotlivých regionů vedoucí k větší zaměstnanosti (Řehoř, 2010).

¹ viz <http://www.kr-jihomoravsky.cz/>[cit. 11-03-17]

² viz <http://www.spolecenskaodpovednostfirem.cz/>[cit. 10-03-17]

I. Sociální aspekty fungování Rodinných pasů

V návaznosti na tuto politiku JMK byl samotný evaluační výzkum v letech 2015-2016 o Rodinných pasech v JMK realizován za účelem získání detailnějších informací o preferencích jak držitelů Rodinných pasů, tak i do projektu zapojených poskytovatelů slev, a to s cílem formulovat návrhy konkrétních opatření směřujících k budoucímu zefektivnění projektu Rodinné pasy jako celku. To po 10-ti letech fungování projektu.

V souladu s konkretizovanými požadavky objednatele byl evaluační výzkum zaměřen jak na deskripci dosavadního chování respondentů v rámci systému Rodinných pasů a zhodnocení míry jejich současné spokojenosti s jejich fungováním, tak i na podobu očekávání respondentů výzkumu ve vztahu k projektu do budoucna. Výzkum byl proveden v elektronické podobě, ale i na základě doplňkového asistovaného dotazníkového šetření v okresních městech Jihomoravského kraje. Na základě výstupů evaluačního výzkumu v podobě zjištěných stávajících preferencí a potřeb, jakož i konkrétních očekávání a avizovaných budoucích požadavků respondentů, jsou následně formulovány jednotlivé návrhy a doporučení k žádoucímu budoucímu směřování projektu Rodinné pasy jako celku.

Projekt Rodinné pasy (dále též jen „projekt“) realizovaný především v úrovni vyšších územních samosprávných celků je jedním z projektů orientovaných na podporu rodin s dětmi. Jeho podstatou je vytvoření a realizace systému poskytování slev a dalších výhod rodinám s dětmi do 18 let věku³.

V současné době Rodinné pasy fungují i v Kraji Vysočina, Olomouckém kraji, Pardubickém kraji, Královéhradeckém kraji, Ústeckém kraji a ve městě Kroměříž⁴. Rodinné pasy byly aktuálně provozovány mezi lety 2008 – 2014 rovněž ve Zlínském kraji⁵, a jejich zavedení zvažovalo v letech 2009 – 2011 také hlavní město Praha⁶.

Rodinný pas mohou získat úplné i neúplné rodiny s alespoň jedním dítětem do 18 let věku a trvalým bydlištěm na území příslušného kraje. Rodinný pas má podobu standardizované plastové karty, v současné době se již jedná obvykle o kartu čipovou. Vydání karty Rodinného pasu je pro držitele bezplatné.

Držitelé Rodinných pasů mohou využívat cenových zvýhodnění přiznávaných všemi do projektu Rodinných pasů zapojenými poskytovateli slev z celé České republiky, jakož i ze Slovenska a oblasti Dolní Rakouska (v rámci partnerského systému Familienpass). Slevy jsou nabízeny ve výši 5 – 20 %, u volnočasových aktivit pak až do výše 50 %⁷.

V Jihomoravském kraji je do projektu aktuálně zapojeno více než 68.000 rodin v pozici držitelů Rodinného pasu a cca 800 poskytovatelů slev⁸. Provozovatelem systému Rodinných pasů je Jihomoravský kraj, implementací a koordinací projektu je pověřena soukromá společnost se sídlem v Brně.

³ viz též např. <http://jiznimorava.rodinnepasy.cz/> [cit. 16-02-16]

⁴ viz <http://www.rodinnepasy.cz/> [cit. 16-02-26]

⁵ více viz <http://www.kr-zlinsky.cz/> (po vyhledání výsledků k dotazu „Rodinné pasy“) [cit. 15-11-15]

⁶ více viz <http://www.praha.eu/> (po vyhledání výsledků k dotazu „Rodinné pasy“) [cit. 15-11-15]

⁷ více viz <http://www.rodinnepasy.cz/> [cit. 16-02-16]

⁸ viz <http://jiznimorava.rodinnepasy.cz/> [cit. 16-02-16]

II. Evaluační statistický výzkum projektu Rodinné pasy v JMK

V rámci elektronického dotazování byl evaluační výzkum projektu Rodinné pasy zacílen na rozsáhlý vzorek ze základního statistického souboru všech držitelů Rodinných pasů, jakož i poskytovatelů slev do projektu Rodinné pasy zapojených.

K účasti ve výzkumu byli formou e-mailové zprávy, jejíž nedílnou součástí bylo oslovení formou motivačního dopisu (ukázka je součástí příloh závěrečné zprávy), vyzváni všichni držitelé Rodinných pasů, jakož i všichni do projektu zapojení poskytovatelé slev vedení v databázi současného soukromého koordinátora projektu.

Elektronické dotazování bylo uvažováno jako dvou- až třítýdenní, jeho faktická realizace proběhla v období od 8. 1. do 2. 2. 2016. V rámci výzkumu sice nebylo možné se stoprocentní jistotou zajistit, aby se do šetření nezapojili i respondenti, kteří ve skutečnosti nejsou držiteli Rodinného pasu, popř. nemají trvalé bydliště na území Jihomoravského kraje. S ohledem na adresnost výzvy k účasti ve výzkumu lze však předpokládat, že případný počet takto chybně do výzkumu zapojených respondentů byl s ohledem na celkový rozsah výzkumného vzorku zcela marginální.

Většina držitelů Rodinných pasů i do projektu RP zapojených poskytovatelů slev má podle dostupných informací přístup k internetu a koordinátor projektu disponuje jejich kontaktními e-mailovými adresami. Elektronické zpracování dotazníků umožnilo rovněž využití automatizovaných korekčních mechanismů (např. v podobě kontroly validity a reliability jednotlivých responsí s následným vyřazením nespolehlivých dat).

Elektronický dotazník byl v obou svých variantách (pro držitele Rodinných pasů i do projektu Rodinné pasy zapojených poskytovatelů slev) sestaven tak, aby jeho vyplnění nezabralo respondentům déle než několik minut, současně byl uživatelsky přátelský, neodrazoval respondenty přílišnou složitostí, náročností ani délkou.

Asistované doplňkové šetření bylo realizováno v deseti různých lokalitách, z nichž pět představovala centra náhodně zvolených (bývalých) okresních měst na území Jihomoravského kraje (Blansko, Břeclav, Hodonín, Vyškov a Znojmo) a ve zbytku případů šlo o vybrané lokality na území statutárního města Brna. Smyslem doplňkového asistovaného šetření bylo verifikovat výsledky elektronického dotazování i v osobním kontaktu s respondenty a zejména pak s držiteli Rodinných pasů. Pro účely tohoto článku budeme čerpat informace převážně z elektronického šetření.

III. Statistické zhodnocení výzkumu rodinných pasu v JMK

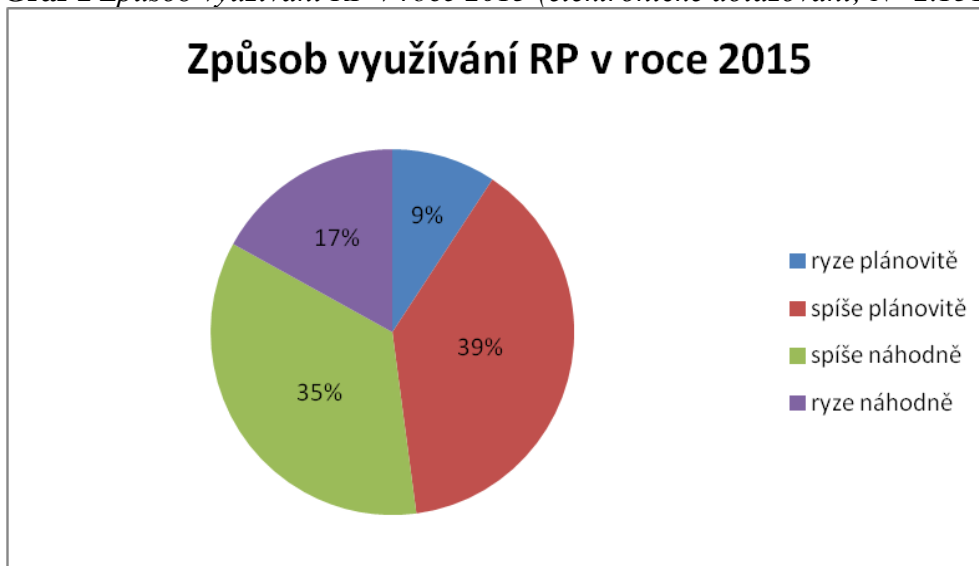
Výsledkem bylo v rámci elektronického dotazování zapojení celkem 2.151 respondenta z řad držitelů Rodinných pasů (tj. cca 3,16 % z celkového počtu registrovaných rodin držitelů Rodinných pasů v Jihomoravském kraji). Výsledný vzorek lze považovat z hlediska reliability výzkumu za dostatečně početný, navíc dalších 505 respondentů (z toho 348 držitelů RP) se zapojilo do doplňkového asistovaného šetření. Předkládané výsledky jsou jen dílčí poznatky z proběhlého výzkumu, uzpůsobené formě publikování v odborném časopise.

Evaluační výzkum projektu Rodinné pasy ve formě dotazování zaměřeného na držitele Rodinných pasů proběhl na přelomu roku 2015 a 2016 - doplňkové asistované šetření bylo ve výše popsanych zvolených lokalitách realizováno mezi 20. 12. 2015 a 5. 1. 2016, elektronické dotazování pak probíhalo od 8. 1. 2016 do 2. 2. 2016.

Z pohledu základních charakteristik vzorku respondentů výzkumu stojí za zmínku především jeho skladba co do pohlaví: z celkového počtu 2.151 respondenta z řad držitelů Rodinných pasů bylo přibližně 75 % žen a pouze 25 % mužů.

Mezi významné údaje, které se podařilo díky výzkumu zjistit, je celková míra využívání RP jejich držiteli. Tento údaj do značné míry vypovídá o tom, jak důležitou roli Rodinné pasy v životě rodin s dětmi v rámci Jihomoravského kraje hrají.

Graf 1 Způsob využívání RP v roce 2015 (elektronické dotazování; N=2.151)



Zdroj: Newton College

Mezi nejčastěji využívané zdroje informací o slevách spojených s Rodinnými pasy slouží Katalog poskytovatelů slev a výhod (36%), jako druhé v pořadí byly respondenty elektronického dotazování uváděny náhodné zdroje (22%), dále časopis Rodinka (16%) a webové stránky RP (14%).

80% všech respondentů elektronického dotazování uvedlo, že informace o poskytovaných slevách jsou buď dostatečné, nebo spíše dostatečné (za zcela nedostatečné je považovala pouhá 2 % dotazovaných); v případě asistovaného dotazování vyjádřilo svoji spokojenost celkem 76 % respondentů, zcela nespokojených pak bylo 5 %.

Účastníci elektronického dotazování nejčastěji využívají svůj RP k uplatnění slev na vstupném, a to ať již na jednorázové kulturní akce (29%), nebo na ostatní aktivity (44 %), teprve poté následuje využití za účelem získání slev na nákup zboží a služeb (24%).

Graf 2 Nejčastěji využívané produkty RP (elektronické dotazování; N=2.151)



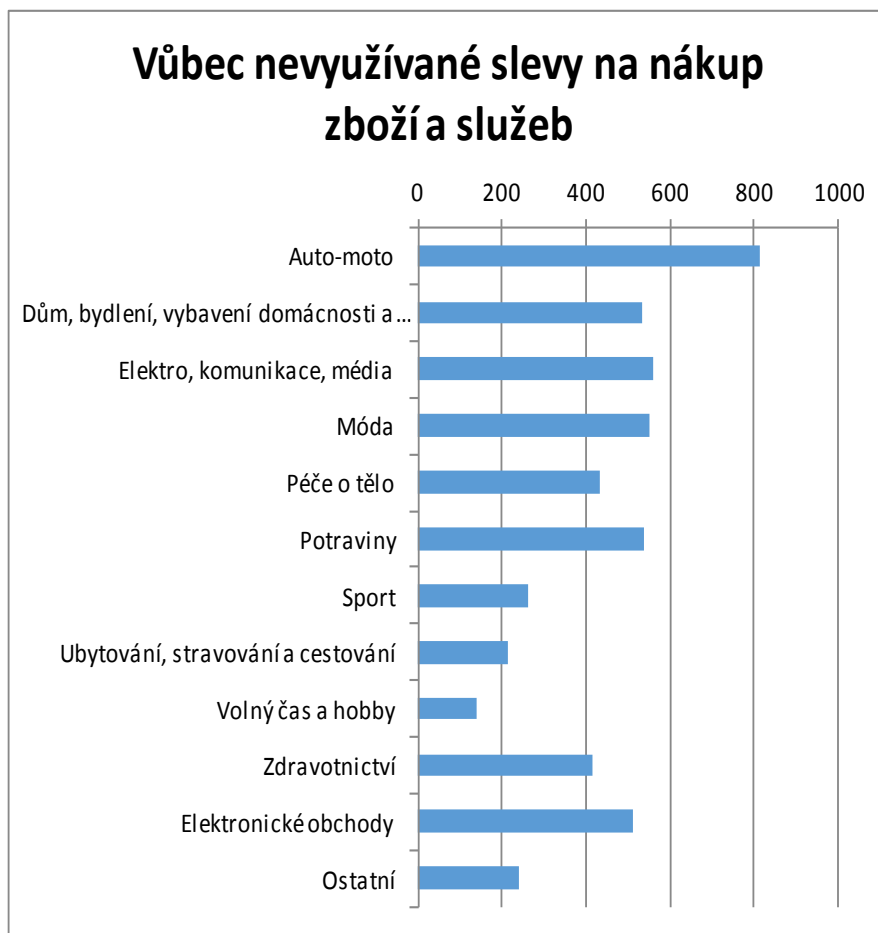
Zdroj: Newton College

Respondenti paralelního doplňkového asistovaného šetření svými reakcemi potvrdili četnost využití RP k získání slev na vstupném na jednorázové kulturní akce (27 %), méně z nich však deklarovalo majoritní využití výhod v podobě slev na vstupném mimo jednorázové kulturní akce (pouze 29 % oproti 44 % u elektronického dotazování), naopak výrazně více z nich preferovalo slevy na nákup zboží a služeb (37 % oproti 24% u elektronického šetření).

Oproti tomu na opačnou otázku: „Které výhody spojené s držbou Rodinného pasu nevyužíváte vůbec?“ uvedli respondenti v rámci obou forem šetření právě slevy na nákupy zboží a služeb, a to v přibližně 50 % (u asistovaného šetření pak dokonce 56 %) zaznamenaných responsí.

Z jednotlivých oblastí poskytovaných slev na nákupy zboží a služeb byly nejčastěji za zcela nevyužívané respondenty označeny slevy v řadě různých v rámci projektu RP sledovaných kategorií, viz graf níže.

Graf 3 *Nevyužívané slevy (nákupy produktů)(elektronické dotazování; počty individuálních responsí; fakultativní odpověď, možnost vícečetné odpovědi; N=2.151)*

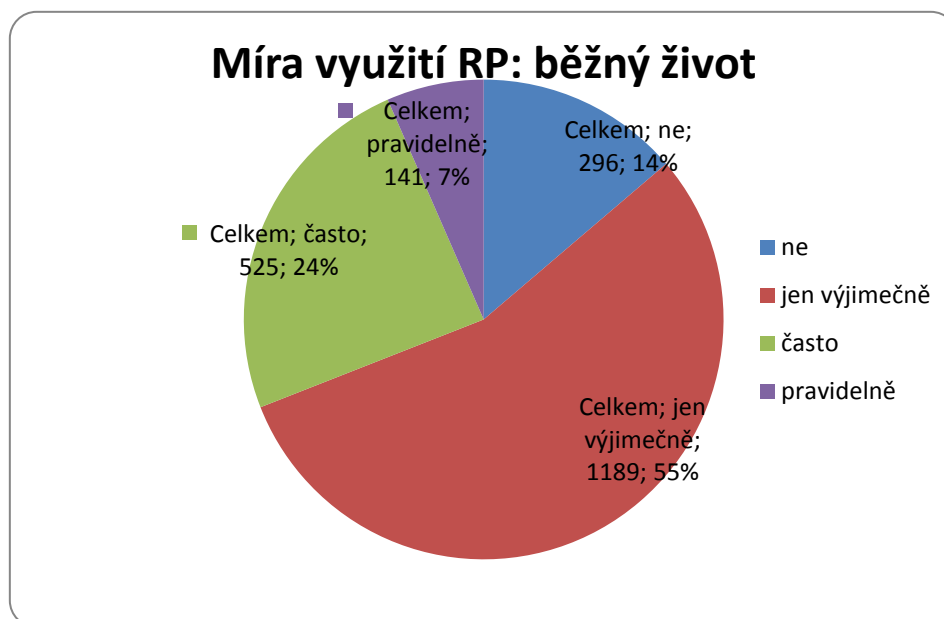


Zdroj: Newton College

Další dvě otázky základního dotazníku ověřovaly preference využití výhod spojených s držbou Rodinného pasu cíleně v souvislosti s běžným životem rodiny (tj. nikoliv pouze v souvislosti s rekreačními a jinými obdobnými aktivitami) vs. právě v rámci rekreačních aktivit.

Výsledky šetření jsou v tomto případě poměrně zajímavé a do značné míry potvrzují obecný předpoklad využívání Rodinného pasu spíše v souvislosti s volnočasovými a rekreačními aktivitami rodin (v rámci běžného života rodiny svůj RP často využívá 24 % respondentů, v případě rekreačních aktivit je to 33 % respondentů). Na druhé straně podíl respondentů v kategoriích Rodinný pas pravidelně užívajících držitelů a držitelů svůj Rodinný pas vůbec nevyužívajících, je prakticky identický jak v případě běžného života rodiny, tak i rekreačních aktivit.

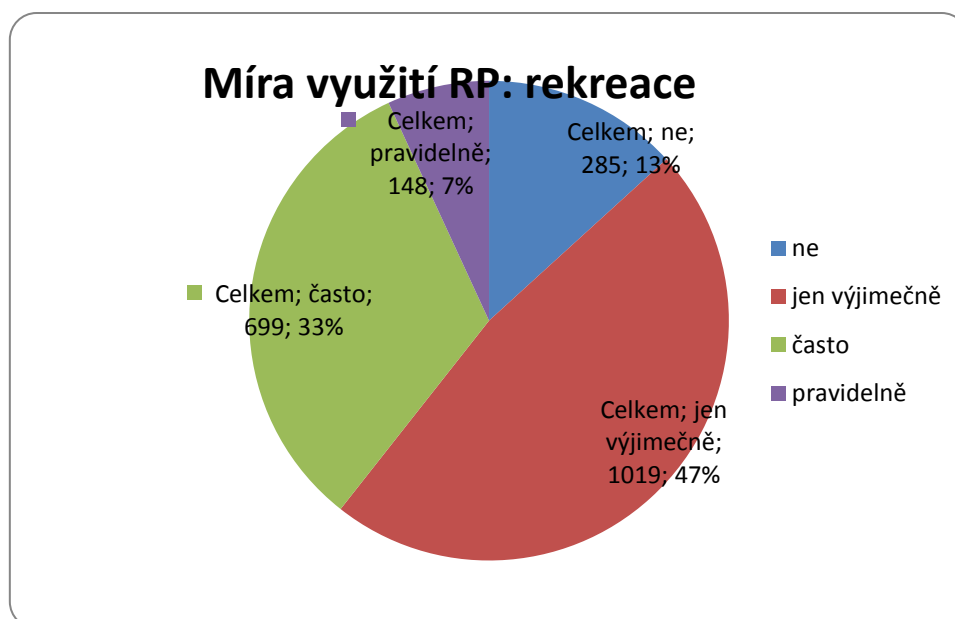
Graf 4 Míra využití RP v běžném životě rodiny (elektronické dotazování; N=2.151)



Zdroj: Newton College

Míra využitelnosti v elektronickém výzkumu ukazuje značný potenciál a možnosti v budoucnu. V rámci asistovaného dotazování bylo dosaženo mírně odlišných výsledků, z celkových 348 dotázaných svůj RP v rámci běžného života vůbec nevyužívá 14 %, jen výjimečně jej užívá 42 %, často 31 % a pravidelně pouhých 13 %. Tyto statistiky lze i interpretovat, že lidé používající více elektronickou komunikaci jsou k projektu RP otevřenější a více jej využívají. Odtud také plyne požadavek do budoucna zefektivňovat tuto službu pomocí elektronických aplikací moderních technologií.

Graf 5 Míra využití RP při rekreačních aktivitách (elektronické dotazování; N=2.151)



Zdroj: Newton College

V případě rekreačních aktivit pak svůj Rodinný pas vůbec nevyužívá 21 % respondentů, jen výjimečně jej užívá 42 %, často využívá 27 % a pravidelně pak jen 36 z celkových 348 oslovených respondentů (tj. přibližně 10 %).

Zcela zásadním podnětem se tedy jeví zejména zlepšení informovanosti o výhodách (slevách) určených pro držitele Rodinných pasů přímo v místě nabízené služby (tuto možnost označilo za relevantní 1.470, tj. 68 % z celkových 2.151 respondentů). Zajímavé přitom je, že respondenti asistovaného dotazování vyjadřovali v této souvislosti zcela odlišné názory, obvykle volili odpověď „žádné zlepšení / nevím“, variantu „zviditelnit nabídku slev v místě nabídky služby“ zvolilo pouze 20 % z celkového počtu 348 dotazovaných.

Významná část respondentů elektronického dotazování by rovněž uvítala existenci moderního nástroje v podobě aplikace pro mobilní telefony s přehledem aktuálních slev na mapovém podkladu. Mimo odpovědi zaznamenaná přímo v grafu výše respondenti uváděli ještě další individuální návrhy jako zasílání sms zpráv s odkazem na akce v okolí bydliště respondenta, podpora měsíčnímu newsletteru, lepší informovanost, zlepšení aktualizace slev a poskytovatelů, zjednodušit webové stránky či zlepšit marketing přímo v místě poskytované slevy.

Ostatní účastníci výzkumu (12 %) uvedli konkrétní slovní odpovědi ve smyslu více sportovních aktivit zapojit do RP (bazény, termální koupaliště, lyžování, dětské herny), více volnočasových aktivit (kroužky, multikina, dětská hřiště, zábavní parky, kurzy pro děti i dospělé), zapojit i slevy na dopravě, nákupy školních potřeb pro děti.

V neposlední řadě se výzkum zaměřoval na případné další směry rozvoje systému Rodinných pasů v Jihomoravském kraji. Jako jedna z možností využívající technologického pokroku byla zmíněna nabídka vytvoření aplikace pro „chytré“ mobilní telefony avizující možnosti využití slev navázaných na Rodinné pasy v okolí místa, kde se držitel RP aktuálně nachází. Tuto myšlenku podpořilo překvapivě až 74 % respondentů, 44 % respondentů přitom volilo jednoznačnou variantu odpovědi „ano“. Stejnou myšlenku zcela odmítlo pouze 7 % účastníků výzkumu. Výsledky asistovaného šetření byly přitom v zásadě shodné.

V rámci výzkumu byly dále ověřovány i preference a názory respondentů na případná propojení Rodinných pasů s funkcemi jiných obslužných či slevových systémů; výsledky takto orientovaných otázek shrnují následující grafy.

Největší zájem projeví respondenti o propojování funkčnosti Rodinného pasu se službami realizovanými poskytovateli služeb veřejné dopravy a s kulturními či sportovními organizacemi, jakož i o propojení s dalšími slevovými systémy.

Poměrně velkou podporu získal i návrh na rozšiřování využitelnosti Rodinných pasů v jiných krajích České republiky nebo i v zahraničí, který za relevantní označilo 712 z celkových 2.151 dotazovaných.

IV. Návrhy na větší efektivnost využívání rodinných pasů

Projekt Rodinných pasů realizovaný Jihomoravským krajem (dále též jen „projekt“) představuje poměrně rozsáhlou aktivitu bezpochyby pozitivně přispívající k naplňování záměrů a cílů krajské politiky tak, jak jsou tyto deklarovány v platné Koncepci rodinné politiky Jihomoravského kraje na období 2015-2019.⁹

Podle údajů Českého statistického úřadu žilo k 31. 12. 2014 v Jihomoravském kraji z celkových 1.172.853 obyvatel 436.343 osob ve věku 25 – 49 let, 225.923 obyvatel pak bylo ve věku 0-19 let.¹⁰ V této souvislosti představuje Jihomoravským krajem udávaných přes 68.000 v projektu registrovaných rodin¹¹ (tj. vydaných Rodinných pasů) velmi zajímavou platformu.

Ze zjištění realizovaného evaluačního výzkumu projektu nepřímo vyplývá, že obyvatelé Jihomoravského kraje zapojení do projektu jako držitelé Rodinných pasů vnímají možnosti a přínosy projektu, aktivní držitelé RP sledují dění a nabídky projektu a reagují na ně. Informovanost o dění v projektu Rodinné pasy je přitom možné označit za dobrou až velmi dobrou – 80 % ze všech více nežli dvou tisíc respondentů elektronického šetření uvedlo, že informace o poskytovaných výhodách jsou buď dostatečné, nebo spíše dostatečné.

Jednou z citelných slabin projektu je skutečnost, že aktivita držitelů ve vztahu k užívání Rodinného pasu je celkově na poměrně nízké úrovni. Z výsledků šetření vyplynulo, že velmi často (10 a vícekrát ročně) a často (4-9x) využilo v loňském roce svůj Rodinný pas pouze 38 % z respondentů zapojených do elektronického dotazování. Oproti tomu 12 % respondentů v loňském roce svůj Rodinný pas jej nevyužilo vůbec a dalších 14 % pouze jednou. Celkem tedy nejvýše 3x tak za uplynulý rok využilo svůj RP přibližně 62 % rodin, které se do elektronického šetření zapojily.

Nad výše popsaným výsledkem je navíc nutné provést ještě jednu úvahu – do dobrovolného elektronického šetření se bezpochyby zapojili zejména aktivnější držitelé Rodinných pasů, u nichž lze předpokládat rovněž relativně vyšší míru vlastního využití RP pro získání výhod z jeho držby plynoucích. U držitelů RP, kteří se evaluačního výzkumu nezúčastnili, lze předpokládat, že i míra, s jakou své Rodinné pasy aktivně využívají, bude ještě výrazně nižší. Při pohledu na skupinu všech držitelů Rodinných pasů (ve výše avizovaném objemu více nežli 68.000 v projektu zaregistrovaných rodin) lze pak spekulovat nad tím, jaké procento z nich využije svůj Rodinný pas více nežli např. třikrát ročně - s vysokou pravděpodobností tato míra nepřekročí ani 20 %.

Slevová karta Rodinného pasu má z pohledu jejího držitele zásadní nevýhodu v tom, že držitel musí sám aktivně sledovat možnosti jejího využití. V tomto směru ji lze označit za obdobu jiných na území České republiky realizovaných slevových systémů, např. systému Sphere card¹² či relativně nedávno vzniklého slevového systému iBOD. Jedním z rizik projektu je tak skutečnost, že sledování možností využití slevové karty bude pro uživatele do té míry relativně náročné, že na užívání karty rezignuje a využívá výhod s ní spojených pouze náhodně, obvykle v situaci, kdy je na možnost jejího využití přímo upozorněn (ať již osobně, vizuálně apod.).

⁹ Jihomoravský kraj; Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje na období 2015-2019. Brno, 2014 [on-line]; dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=39397&TypeID=12> [cit. 16-02-16]

¹⁰ Český statistický úřad; Věkové složení obyvatelstva v obcích Jihomoravského kraje k 31.12.2014 [on-line]; dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/vekove_slozeni_obyvatelstva [cit. 16-02-16]

¹¹ Internetový portál Rodinné pasy v Jihomoravském kraji. Dostupný z: <http://jiznimorava.rodinnepasy.cz/> [cit. 16-02-16]

¹² Viz: <http://www.sphere.cz/o-nas/historie/> [cit. 16-02-16]

Výše uvedené riziko úzce souvisí i s dalším ohrožením faktické funkčnosti systému v podobě reálného efektu (přínosu) využití slevové karty pro jejího uživatele. V řadě během evaluačního výzkumu zaznamenaných responsí zaznívalo, že nárokovatelné slevy v případě užití Rodinného pasy jsou nevýznamné, srovnatelné s jinými běžnými obchodními nabídkami, že se výhody nedají využít v souladu se skutečnými potřebami držitelů RP apod. Pakliže bude existující slevový systém držitelů Rodinných pasů vnímán jako nezajímavý, pouze formální či dokonce obchodně-manipulativní, bude jejich motivace Rodinný pas aktivně využívat minimální.

Problematika obsahu výhod dostupných držitelům Rodinných pasů přímo souvisí s dalším klíčovým rizikem projektu jako takového, a to s rizikem týkajícím se zapojení poskytovatelů slev. Atraktivita projektu RP z pohledu držitelů RP přímo závisí na rozsahu a podobě nabídky slev a dalších výhod, které jsou jim poskytovány ze strany obchodníků, provozovatelů služeb i případných dalších subjektů. Nebude-li do projektu zapojeno dostatečně množství poskytovatelů spotřebitelsky atraktivních slev a výhod, projekt postupně zanikne. Pak je ale nezbytné, aby byla účast v projektu atraktivní právě i pro poskytovatele slev, ať již je tohoto dosaženo cestou bez vynaložení přímých podpor ze strany provozovatele projektu (tj. poskytovatelů slev se účast v projektu „vyplácí“ díky vyššímu zájmu zákazníků o jimi nabízené produkty; tj. dosahují vyšších tržeb a tím i vyššího zisku) nebo jsou poskytovatelé k účasti v projektu určitým způsobem pobízeni (např. nepřímá podpora v podobě bezplatné či cenově výhodné propagace apod.)

Posledním potenciálním rizikem projektu Rodinných pasů je bezpochyby i jeho ekonomická udržitelnost z pohledu jeho organizátora a hlavního provozovatele, tj. Jihomoravského kraje. Návrhy ve směru eliminace konstatovaných rizik a problémů projektu lze shrnout do několika hlavních linií doporučení.

A) Zviditelnění možnosti využití Rodinného pasu pro získání výhody/slevy

- výraznější zviditelnění možnosti využití Rodinného pasu přímo v místě poskytování služby/produktu (*nápadnější vizualizace (nálepky, logo projektu, ...), adresný dotaz poskytovatele, ...*);
- vytvoření mobilní aplikace, která by uživateli avizovala možnosti využití výhod navázaných na držbu Rodinného pasu v okolí místa, kde se držitel RP aktuálně nachází.

B) Podpora a udržení skutečně „celokrajského“ charakteru projektu

- věnovat pozornost prostorovému aspektu dostupnosti výhod pro držitele RP, cíleně podporovat zapojení poskytovatelů slev působících v rámci menších a malých sídel apod. (*projekt přirozeně tenduje stát se zejména projektem realizovaným ve městech a využívaným obyvateli měst*);
- v souvislosti s probíhající výměnou dosavadních pouze identifikačních karet Rodinných pasů za nové karty čipové začít sbírat a cíleně pravidelně zpracovávat informace o využívání Rodinných pasů (*touto cestou lze získat řadu dat podstatných z pohledu vyhodnocování efektů projektu, jakož i odvozovat informace o preferencích (a potřebách) držitelů RP apod.*).

C) Podpora atraktivitu projektu

- zvážít možnosti, jak do projektu zapojit další „běžné“ poskytovatele výhod včetně případného návrhu cest/možností, jak je k zapojení do projektu motivovat či popř. i přímo stimulovat;
- zapojit do projektu v pozici poskytovatelů výhod významné podnikatelské subjekty s celorepublikovou působností včetně např. některé z komerčních bank, pojišťoven, sítě čerpacích stanic apod.;
- zvážít strategie případného propojování systému Rodinných pasů s jinými na území Jihomoravského kraje fungujícími „kartovými“ systémy (ať již v podobě získání dodatečné výhody v rámci budoucího partnerského systému či jiné formy vzájemné kooperace);
- zvážít strategii dalšího územního rozšiřování využití RP (preference respondentů výzkumu poukazují na to, že Rodinné pasy jsou vnímány jako regionální a nadregionální záležitost a tudíž je žádoucí jejich expanze zejména do okolních krajů a do přilehlých oblastí Slovenska a Rakouska);
- byť třeba i jen namátkově monitorovat způsob konstrukce výhod (slev) u jednotlivých poskytovatelů zejména ve vztahu k jejich obvyklým obchodním nabídkám nevázaných na využití RP, popř. následně upozorňovat na nevhodnost konstrukce slevy či podmínek jejího získání ad.

Závěr

Projekt Rodinné pasy (dále též jen „projekt“) realizovaný především v úrovni vyšších územních samosprávných celků je jedním z projektů orientovaných na podporu rodin s dětmi. Jeho podstatou je vytvoření a realizace systému poskytování slev a dalších výhod rodinám s dětmi do 18 let věku. Metody předkládaných závěrů evaluačního výzkumu projektu Rodinné pasy provedeném na Newton College za účelem jeho zefektivnění byly zaměřeny na dotazníkové šetření držitelů Rodinných pasů v Jihomoravském kraji. Z výsledků výzkumu vyplynulo několik zásadních doporučení pro lepší efektivitu této veřejné služby. Tento článek se věnuje jak teoretickým východiskům veřejné služby, jehož součástí je i projekt Rodinné pasy, tak hlavním těžištěm je empirický výzkum na reprezentativním vzorku držitelů Rodinných pasů. Článek referuje i o konkrétních návrzích na zlepšení a vyšší efektivitu tohoto etického nástroje veřejné služby v budoucnu.

PhDr. Jiří Nesiba, PhD., Newton College a.s., Rašínova 2, Brno, 602 00

Kontakt : jiri.nesiba@newtoncollege.cz

Použité zdroje

BERAN V., DLASK P., *Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí*, Praha : Academia, 2005.

BLAŽEK J., UHLÍŘ D., *Teorie regionálního rozvoje*, Univerzita Karlova v Praze: Nakladatelství Karolinum, 2002.

HAMALOVÁ M., BELAJOVÁ A., ŠEBOVÁ M., *Komunálna ekonomika a politika*, Bratislava : Sprint dva, 2011.

KAŠPAROVÁ K., KUNC, V., *Moderní přístupy ke společenské odpovědnosti firem a CSR reportování*, Praha : Grada, 2013.

MAIER K. a kol., *Udržitelný rozvoj území*, Praha : Grada, 2012.

MALÝ I., CIBÁKOVÁ V. a kol., *Dopady vybraných veřejných politik na regionální rozvoj v České a Slovenské republice*, Brno : Masarykova univerzita, 2012.

MINAŘÍK B., BORŮVKOVÁ J., VYSTČIL M., *Analýzy v regionálním rozvoji*, Kamil Mařík - Professional Publishing, 2013.

MMR, *Nová regionální politika*, Nakl: DaDa, 2002.

NAP CSR (Národní akční plán pro CSR), Usnesení vlády ČR č. 49, leden, 2016.

NEWTON COLLEGE, *Evaluacní výzkum projektu Rodinné pasy za účelem jeho zefektivnění*, Jihomoravský krajský úřad, 2016.

ŘEHOŘ P., *Metody hodnocení potenciálu regionů se zaměřením na trh práce*, České Budějovice : Jihočeská fakulta v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, 2010.

STEJSKAL J., KOVÁRNÍK J., *Regionální politika a její nástroje*, Praha : Portál, 2009.

TOUŠEK V., KUNC J., VYSTOUPIL J., *Ekonomická a sociální geografie*, Plzeň : Aleš Čeněk., 2008.

WOKOUN R., KREJČOVÁ N., KOUŘILOVÁ J., DAMBORSKÝ M., PĚLUCHA M., *Konkurenceschopnost regionů Evropské Unie a České republiky*, Ústí nad Labem : Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta sociálně ekonomická, 2012.

WOKOUN R., MALINOVSKÝ J., DAMBORSKÝ M., BLAŽEK J. a kol., *Regionální rozvoj. Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*, Praha : Linde, 2008.

Internetové stránky institucí a organizací, internetové portály

Internetové stránky Jihomoravského kraje. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/>

Internetový portál Rodinné pasy. Dostupný z: <http://www.rodinnepasy.cz/>

Internetový portál Rodinné pasy v Jihomoravském kraji.
Dostupný z: <http://jiznimorava.rodinnepasy.cz/>

Internetový portál CSR dostupné z : <http://www.spolecenksaodpovednostfirem.cz/>

Zdrojové dokumenty dostupné v elektronické podobě

Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje na období 2015-2019 . Jihomoravský kraj, Brno, 2014. [on-line]

Dostupné též z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=39397&TypeID=12>